

Ritmom kojim se u Hercegovini gubila narodna nošnja iz svakodnevnog života izlazila je iz upotrebe i ova konstrukcijski uistinu jednostavna sprava.

Mirjana Jakelić

JAHREBUCH FÜR VOLKSLIEDFORSCHUNG, Im Auftrag des Deutschen Volksliedarchivs herausgegeben von ROLF WILH. BREDNICH, XIV. Jahrgang, Walter de Gruyter, Berlin 1969, VIII + 200 str.

Četrnaesto godišnje toga poznatog godišnjaka podijeljeno je na tri dijela: a) članke, b) izvještaje, c) recenzije, a sadrži sedam članaka, jedan izvještaj i 40 recenzija.

Članci:

Walter Wiora: *Zur Fundierung allgemeiner Thesen über das »Volkslied« durch historische Untersuchungen.* Wiora postavlja istraživanja o narodnoj poeziji na historijsku podlogu, počevši od Herdera, pa do najnovijih djela s tog područja. On polemizira s nekim starijim autorima, koji su tvrdili da prije Herdera nije postojao pojam *Volkslied* (narodna pjesma), te dokazuje da je taj pojam postojao već od antike i da su već tada razlikovali narodnu pjesmu od umjetne pjesme, samo se tada narodna pjesma nazivala različitim imenima: *vulgares cantilenae*, *rustica carmina* itd. Dalje izlaže kako je Herder prvi nazvao takve pjesme *Volkslieder*. Taj se naziv proširio po cijelom njemačkom jezičnom području, preveden je na druge jezike i tako postao termin za tu vrstu poezije. Wiora polemizira i s onim istraživačima, koji iznose nove teze, a da ih dovoljno historijski ne povezuju. Napokon zaključuje da i tako važne osobine narodnih pjesama kao što su usmeno prenošenje, tvorba varijanata, dugotrajnost njihova postojanja i sl. nisu izvanvremenske i nadvremenske osobine narodne pjesme, nego se i domet njihova važenja mora prostorno i vremenski ograničiti historijsko-komparativnim istraživanjima.

Rahmelow: *Das Volkslied als publizistisches Medium und historische Quelle.* Rahmelow smatra narodnu pjesmu sredstvom publicistike, ali je ne izjednačuje s novinama, niti je smatra pretečom novina, nego novine i narodnu pjesmu smatra dvjema različitim granama publicistike. Svoje mišljenje o značenju narodne pjesme i o njezinoj funkciji iznosi u obliku teza:

Narodna je pjesma sredstvo usmene publicistike, ali se iz te grupe odvaja svojim vezanim jezikom (stihom, srokom). Kao sredstvo publicistike ona daje informacije, vrši utjecaj na javno mišljenje i služi za zabavu. Narodne su pjesme sve one pjesme koje se šire među laicima i koje pjevaju laici. (Laicima naziva Rahmelow sve one, kojima pjevanje nije zanat i koji nisu posebno izučeni za pjevače.)

Narodne su pjesme izvori za historijska zbivanja. Historijski se događaji pojavljuju u narodnoj pjesmi kao u zrcalu koje iskrivljuje. Znademo li na koji način to zrcalo iskrivljuje, možemo donekle zamisliti predmet koji odražuje. Povezivanje povijesti s narodnom pjesmom može se odvijati na dva načina. Nešto što je zamišljeno kao poezija može se naknadno historizirati, ili obrnuto, historiografija se može poetizirati.

Narodne pjesme dobivaju publicitet određenim formalnim i stilskim sredstvima, koja olakšavaju njihovo širenje. Za to je potreban podstrek, tj.

pjesma mora pobuditi interes slušalaca, koji je moraju smatrati vrijednom da je zapamte. Pjesma mora biti objektivno izrazita, tj. mora biti shvatljiva, jasna i zorna. Pjesma mora biti i subjektivno izrazita, tj. mora zadovoljiti očekivanja slušalaca i njihove subjektivne potrebe i dispozicije. Mora biti tako izgrađena da se lako pamti i uči napamet.

Funkcija je narodne pjesme: da daje i prenosi informaciju o postojećem; da zrcali javno mišljenje, ali s tim ograničenjem da je to mišljenje samo određene grupe ljudi nekog određenog vremenskog razdoblja.

Članak Rahmelowa je metodski vrlo dobar. Samo bi se o nekim njegovim pretpostavkama moglo diskutirati. Osobito se to tiče dviju točaka: učenje narodnih pjesama napamet i prikaz prenosioca narodnih pjesama. Ono što on o tim pitanjima iznosi, moglo bi se donekle prihvatiti jedino za lirske pjesme. Nikako se to ne bi moglo prihvatiti za epske pjesme (to pokazuju rezultati istraživanja naših epskih narodnih pjesama na terenu).

Dobiva se utisak da je taj članak više rezultat kabinetskog proučavanja zbirki narodnih pjesama i literature o narodnim pjesmama, nego rezultat istraživanja i proučavanja narodne poezije na terenu.

Dietz-Rüdiger Moser govori u svom članku *Enjambement im Volkslied* o funkciji anžambmana u tekstu i melodiji narodne pjesme.

Wolfgang Wittrock u svom članku *Zur Tanzballade in Schleswig-Holstein* daje listu balada za koje se nepobitno zna da se još početkom 20. st. uz njih plesalo, i opisuje takve izvedbe koje su bile vezane uz određene narodne običaje, najčešće svadbene. On ovako opisuje takve izvedbe: »Pod plesnom baladom razumijeva se jedna vrsta kola, u kojemu se plesači drže za ruke, a predvođeni su kolovođom. Oni tvore ili dugi lanac ili krug i sami se prate pjevanjem, većinom duljih pjesama epsko-dramatskog sadržaja.« — Svakom će stručnjaku pasti u oči kako je taj način plesanja i pjevanja srodan našim izvedbama (posebno i onima za vrijeme poklada), gdje se također pleše kolo uz epsko-dramatske baladne pjesme, koje pjeva jedna grupa u centru plesača.

Wittrock dalje izvještava da se taj običaj na njemačkom jezičnom području sačuvao kod odraslih do tridesetih godina 20. st., a onda se izgubio, ali u dječjim igrama su se te balade sačuvale do danas.

Max Mechow: *Der Liedbestand einer Pioniereinheit im 2. Weltkrieg*. Mechow dokazuje na temelju 86 pjesama koje je pjevala jedna pionirska jedinica u II svjetskom ratu da te pjesme, usprkos svim pokušajima vlastodržaca da se uprave u određenom smjeru, nisu bile ni nacističke ni militarističke, nego su bile muževne i općeljudske. Dakako da su posve drugog sadržaja pjesme u pjesmaricama koje je izdavala državna vlast, ali takve se pjesme zapravo i nisu pjevale.

Roger Pinon: *Philologie et Folklore Musical. Les Instruments de Musique des Pères au Moyen Age et à la Renaissance*. To je nastavak članka iz 12. godišta godišnjaka. U ovom se dijelu nabrajaju i detaljno opisuju muzički instrumenti francuskih pastira, te se govori i o njihovoj svrsi: oni nisu služili samo za razonodu, nego su se, dakako rijetko, upotrebljavali i u praktične svrhe. Osim toga Pinon upozorava i na jedan drugi zanimljivi aspekt: pastiri su sami izrađivali svoje instrumente od materijala koji im je bio pri ruci.

Helga Stein: *Friedrich Wilhelm Schuster und das rumänische Volkslied*. U članku se govori o važnosti sakupljačkog rada Wilhelma Schustera i drugih učenjaka saskog podrijetla u Sedmogradskoj (polovicom 19. st.) za proučavanje rumunjskih narodnih pjesama.

Drugi dio, *Izveštaj*, sadrži samo jedan članak, u kojem Peter Andraschke daje bibliografiju radova Johna Meiera.

Treći dio, *Prikazi*, opet je obilan i zanimljiv za svakog folkloristu, jer sadrži 40 prikaza najnovijih knjiga s područja folkloristike.

Mira Sertić

FOLKLORE RESEARCH CENTER STUDIES, Volume I, Edited by DOV NOY —ISSACHAR-BEN-AMI, The Hebrew University of Jerusalem, Institut of Jewish Studies, Folklore Research Center, The Magnes Press- The Hebrew University, Jerusalem 1970, 542 str.

Ovaj zbornik Centra za folklorna istraživanja pri Jeruzalemskom hebrejskom sveučilištu posvećen je jednom od pionira folklorne znanosti u Izraelu: profesoru Yosefu Yoelu Rivlinu. Njegovi učenici dali su u ovom zborniku velik broj radova koji svjedoče da istraživanje židovskog folkloru nije više zanemarena djelatnost.

Hebrejska i nehebrejska sekcija dale su zanimljive i raznolike priloge; tako se H. Goldberg bavi strukturalnim promjenama u društvenom uređenju male židovske skupine u Tripolitaciji, H. Jason i O. Schnitzler osvrću se na drugu reviziju Aarne-Thompsonova kataloga narodnih pripovijedaka, ne poriču njegovu vrijednost u komparativne svrhe i prilažu tabele Eberhard- Bara-tavljeva kataloga u kojem su klasificirane turske narodne pripovijevke i koji im se čini prikladniji pri klasifikaciji neevropskih tvorevina pripovjedačke usmene književnosti.

O. Schnitzler razmatra u daljem prilogu ulogu broja sedam u vezi s podrijetlom sedmodnevne nedjelje. Y. Stillman opširno zahvaća problem vjerovanja u »zao pogled« u Maroku. Archer Taylor daje prikaz o poslovičnoj izreci »lak ko pero«. Hebrejska sekcija donosi zanimljive priloge o židovskom humoru, poslovicama marokanskih Židova, o folklornom stvaralaštvu poljskih Židova, nadalje obrađuje nekoliko biblijskih motiva u narodnoj predaji itd.

Engleski i francuski sažeci (na temelju kojih je napisan ovaj prikaz) dosta su opširni i korisno će poslužiti svakom poznavaoču i istraživaču ove grane.

Zborniku, koji pretendira da postane redovit godišnjak, pridodana je bibliografija studija o židovskom folkloru u 1968. godini.

Nives Ritig

VILTIS, A Folklore Magazine, Editor V. F. BELIAJUS, Vol 28, No, 4 i 6, Denver, Vol. 29, No. 1, 2 i 3, Colorado 1969. i 1970.

»Viltis« donosi, kao i da sada, obavijesti o radu folklornih organizacija, o festivalima, seminarima, gramofonskim pločama i svim onim aktualnostima koje se tiču populariziranja tradicionalne umjetnosti. Međutim, sve se više na